

Բաժնորդագրինը որոշել թողուած է բաժնորդի կամքին . կարելի է վճարել Ընկերակաի համար տարեկան մինչև 2 տղար թղթերմ . Նւրողաի և այլ տեղերի համար » » 10 Փրանդ Բաժնորդագրինը կանխիկ պետը է վճարել, կամ տարեկան ամբողջ կամ 6 ամսե 6 ամիս և կամ 3 ամսե 3 ամիս զրկելով : 10 սանթիմ չառող կը ծախուի 10 սանթիմ Տնօրէնութիւնն ինը կը վճարէ փոստի ծախքը :

Արհրատարակուի Յ. և Շրթ. օրեր

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեղով և կամ
մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն :
Պարտաւոր չէ վերագարձուել չհրատարակուած ձեռագիրներն ,
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով :
Ծանուցման 1 միլիալ գիրը 1 տանդիւմ կարժէ . 1 գլխագիրը 2
տանդիւմ :

Նամակ և ծրար պետք է ղրկել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia* MARSEILLE (France)

Պետք է ուսումնասիրել. — Նորին Վե-
հափառութեան Պարօյց Շահի Ֆերմանն
առ. վեհ. Կարողիկոսն ամենայն Հայոց. —
վեհ. Կարողիկոսն ի Տփղիս . — Քաղաքա-
կան պատճառներով բանտարկուած Հու-
լերն . — Զերբեմներն Հայաստան կը դըր-
կուին . — Նայեցի՛ք Հայերին . — Զերմայլս
կը շնորհաւորենք Արմէնիի Դ տարեշը-
ջանց . — Ազդեր . — Հ. Զ. Միութիւնը . —
Ռուս-թիբեական յարաբերութիւններն . —
Վալլիք արմանական հրապտումարանի
միջոցակցը . — Արաստահմանի յուրեր . —
Մանուգումներ . — Բանասիրական (Իմ
ձանապարհորդական տպագրութիւններ)

Ունէ գիտութեան կամ օրհնատի
վերաբերող մի խնդիր քննել և վճռել
ուել կարող լինելու համար , պէտք է
յոտեկապէս ուսումնասիրել զայն :
Մէկը որչափ ալ բարձրագոյն ուսում
առած լինի , չէ կարող ազդեցիկ ձայն
ունենալ այնպիսի խնդիրների մէջ ու
րոնք իր յոտուկ ուսումնասիրութեան
առարկայ եղած չեն , իր մասնագիտ.

(Շար. ճրդ բռնեց)

Որովհետև 4-5 օր միայն պիտի կըր-
նայի մնալ Նիւ-Եորք եւ այդ կարճ միջո-
ցի մէջ չէր կարելի տեսակցիլ այդ ըն-
դարձակածաւալ քաղաքի մէջ գոտնուո-
հայրենակիցներէս շատերին հետ, շնոր-
հակալու թեմաբ ընդունեցի երբ հայրե-
նակիցներէս հրուէր եղաւ ինձ հրապա-
րակութեամբ ինչներ անել Նիւ-Եորքի
մէջ:

Սեպտ. 8ի չարաթի գիշեր «Արևելահան
Աստղ Յրահ»ին (Eastern Star Hall) մէջ
որ արդէն «Հայկական Միութեան» 15
օրեայ ժողովներին շնորհով ամեն Հայե-
րնն ծանօթացած մի սրահ է, հարիւրա-
ւոր Հայեր գունդադուռեղ կը դիմէին
Նիւ-Եորքի գտնադան թաղերէն, ինչպիս-
նակն մերձակայ քաղաքներէն, ճէրլի
Միթիլէն, Պրոքլինէն են, Սյոլ Հոյսեհա-
կան (1) միթիլնկին պատիւ արած էր նա-

(!) Հայկական բառին տեղ առելի
ճիշդ կը թուի մեզ գործածել հայեանական
բառը որ վատագուրականի գառառաբար-

առվման ճիշդին չեն վերաբերել :
Երբ մի հիւանդ ունենանք, չենք
գիմեր մի առաջին կարգի վկայեալ
և անուանի փաստաբանի, դի նա
որչափ ալ ճարտարախօս լինի, չճան
չեր մարդկային հիւանդութիւններն
ու անոնց դարմաններ, իր ժամանակ
է նուիրած այդ խնդիրներ հետա
դատելու և ուսումնասիրելու . այդ
պիսի պարագայի մէջ մենք կը գի
մենք բժշկի խորհրդին որովհետեւ
նա յատկապէս ուսումնասիրած է այդ
խնդիր : Նմանապէս, եթէ մի վաճա
ռականական յանձնարարութիւն ու
նենանք այս ինչ քաղաքի մէջ, ապ
րանք բերելու կամ՝ զրկելու համար
չենք գիմեր նոյն քաղաքը գտնուած
մի խմբադրի, չենք գիմեր մի բժշ
կի, թէեւ նա լինի շատ անուանի խե
լացի — և մինչեւ իսկ թո՛ղ լինի մի
անգամայն շատ բարեօրոտ —, ալ
կը գիմենք մի այնպիսի մարդի ոյ
կը զբաղի վաճառականութեամբ, որ
ուսումնասիրած է և գիտէ առեւ
տարական գործերն :

խաղաահելու Մեծ. Պ. Սարգիս Մինասեան որ Ամերիկայի ամենէն վաղեմի և ամենէ պատուաւոր դիրք ունեցող Հայերէ մին է Մինասեանը պատկառելի և սիրելի եղաւ է այնտեղ ամէն Հայերին, ինչ դասակարգի և կարծիքի ալ վերաբերին։ Բնական է այդ որովհետեւ չնայելով իւր հարմարութեան և ունեցած գիրքին, ամեն Հայի հետ ալ եղբայրաբար կը վարուի անխորտրար կանէ իւր բարեգործութիւններ և կը յարգէ ուրիշները կարծիքի ազատութիւնը։ Պրն. Մինասեան վաճառականական գործերով զբաղուող մաքնիւ Հայ է. բայց, ինչպէս յայտնի է մեծ վաճառականներն գրէթէ ընդհանրապէս, մանաւանդ մեր ազգի մէջ, պահանջական խաղաղական ուղղութեան կը հետեւին, մինչդեռ Արմ.Նիւի քաղաքը զառկալարներն կը ձգտին սպառնցանելու այն սկզբունք որ կը տրիէ այժաշխարհի վրայ. այն է թէ՛ խաղաղութիւն և հանդատութիւն ձեռք բերելու համար պէտք է պատրաստ լինել կռուելու։ Այս կարծիքի զոնմազանութիւնը արգելք չէր եղած Մեծ. Պրն. Մինասեանին, ինչպէս և իրեն պէս մեր հայերեան կիցեանքն ուրիշ շատերին որոնք դիտել յարգել կարծիքի ազատութիւնը, ընտանիքով հանդերձ իւր ներկայութեամբ և նոյն իսկ իւր նախադահութեամբ պատ-

բառին մէջ կը գործածուի արդէն հայ-
կականի կամ հայականի մտքով:

Եթէ մի հիւանդի բուժքույրը 30-40 մարդ հաւաքուած լինի, վաճառական, փոստաբան, խմբագիր, հարուստ, աղքատ, աստիք ինչ դասակարգի կամ արհեստի ալ պատկանին, այդ 30-40ին մէջ 1 բժշկի ձայնը աւելի վճռական է ընդունելի կը լինի, որովհետեւ սա ուսումնասիրած է բժշկական խնդիրներն :

Ուրեմն ամեն դիտութեան, ամեն արհեստի, ամեն ուսման համար կրնն դունինք թէ պէտք է նախապէս ուսումնասիրած լինել, պէտք է հետեւած լինել այդ գիտութեան կամ ուսման, անոր վերաբերող խնդիրներն հասկնալու, քննելու և վճռելու համար:

Միայն ընկերական կամ ազգային
խնդիրներն են որ ամեն մարդ կը
կարծէ թէ առանց նախապէս ու
առնառիւթաւ կարող է լծիւններ և
ծրացիրներ արձակել։ Այդ սխալ է
եթէ մարմնի ցաւերն ու պոկառու
թիւններն բուժելու համար պէտք է
ուսումնասիրել բժշկութիւնն, միայն

ուել այն ընդ ունենութեան միթինկը որ
կը լինէր տեսակցելու Համար Արմէնիա
Խմբագիր-Տնօրէնին, Հայ ազգային
գործողի Հետ :

Իմ գաղտնի բարեկամ Մեծ. Տոբթժօր
Պ Ա. Այվազեան որ Նիւ-Եորքի քաղաքա-
պետութեան բժշկի պաշտօնն կը վար-
այժմ այնտեղ, նոյն միթիինկին Ատենե-
պէտ ընտրուած լինելով ժողովրդէն
բարձրացաւ իւր ատենապետական ա-
թոռն և իւրմէն պաշտօնապէս ներկայա-
ցուց զիս ունկնդիր հայրենակիցներին
Այնուհետեւ սկսան ասանախօսութիւն-
ներն ։ Ասեցի և խօսեցայ ։ Պէտք է որա-
խաթեանը յայտարարուի որ թէ՛ ընդու-
լութեան համար գումարուած այդ-
բեկոյեանն միթիինկին մէջ և թէ՛ յետ-
հրածեալի համար գումարուած միթին-
կէն մէջ ճարտար հրապարակախօսներ լը-
սելու բաղդն ունեցայ Ամերիկաքանակ հա-
հայրենակիցներին մէջ ։ Վ. Պ. Տոբթժօր,
Այվազեան, Տոբթժօր Գարբիէեան, Հը-
րանտ Քիրէճճեան, Ինչպէս և Պ. Պ. Յ.
Սարաաֆեան և ուրիշներ, իրենց խօսա-
ստեռն ցոյց տուին թէ՛ գիտեն զօրաւոր
կերպով աղբիւր իրենց ունկնդիրները
մտքին և օրակն ցրայ ։

Միթիւնը որ ժամ Յին սկսաւ, տեսեալ
մինչեւ կէս գիշեր: Ամեն Հայր համար
ուրախաւորի՛թ էր այնտեղ արկող ոգեւո-
րութիւնը, աշխարհի զանազան կողմերէն
Ատլանտեանի եզերքը հաւաքուած և ա-
րաստանած հայ սիրտը, իր թրթռալով

դի բնկերական , քաղաքական ցուերն
քննելու համար ալ պէաք է նախ
ուսումնասիրել յատկապէս անոր աղ-
գային-ընկերական խնդիրներն : Ա-
ռանց այդ մասնաւոր ուսումնասի-
րութեան մեր առած վճիռներ կը
նմանին հիւանդի համար մի քիլաքի
առած խորհուրդներին և կամ ա-
ռամտացաւ չարչարուօցին մի նալպան-
դի անշիք օգնութեան :

Այս պատճառով է որ Ամերիկայի
դանադան քաղաքներն չըլած ժամա-
նակ մենք միշտ կը յուրօրէինք մեր
հայրենակիցների թէ հայ ազգու-
թեան օգտակար լինելու համար
ոչէաք է միշտ ուսումնասիրել մեր
ազգային կեանք, հետաքրքրուիլ
ազգային խնդիրներով, կարգաւ հա-
լին ներկայ և անցած դրութեան վե-
րաբերող հայրենասիրական գրութե-
անքն, հանչել Հայաստանցւոյ ցաւերն
անմեղ իսկական պատճառներն ու
դարմաններն :

Նայել կը կրկնենք և հրապարակ
կով, ինչպէս արդէն գրած ենք ու

միասին միեւնոյն ազգային սուրբ զգացումով և իղձեր կը յայտնէին այս կայն միջոցով օգտակար լինել հայ ազգութեան և հայերենի։ Այս ընդ հանուն իրենց լեզուի քաղցր տալու որովհետեւ տակ ողջագործարանքով բաժնուեցանք ի բարով և յայտնեցի որ մտադիր եմ չուտով երթալ Աւսթըր, այնտեղ գտնուող բազմաթիւ հայերին ալ մի այցելութիւն տալու և զանոնք ալ անձամբ տեսնելով կարելի եղանակ չափ մի դադարաւոր կազմելու համար անոնց միայն

Երկու շաբթի էր եկել այն մեկնեցող Նիս-
Եորքէն, իմ աղբիւ բարեկամ Պ. Յ. Սա-
րաֆեանի հետ Ուսթըր երթալու համար
Գիւլերին կէտը անցուցինք շողեհաւին մէ-
կէ միւս կէտն ալ շողեհաւքի մէջ. այն
տէս որ առաւօտեան Տ Ժամին հասանք
Ուսթըրի կայարանը ուր գտանք մի քանի
հայ հայրենակիցներ որոնք մեզ առաջ
նորոգելով հարկ եղած զլուրտելիւններ
է հանձնառութիւններն բնծայելուն մեզ

Ուսելովրի մէջ 450ի չափ հայ կայ , մեծ մասը Բարբրեղդցի : Ասոնց մեծ մասը երկաթէ թելի գործարանների մէջ կաշխատին . մի փոքր մաս ալ կայ որ փոքր ինչ գործաւուրիս ունեցած լինելով արդէն . և կամ գործաւորութեամբ չահած լինելով , աւելիս գործի ձեռնարկեր խանութ քացեր և առեւտրով կըրպոյին :

(Շարունակելի)

И. ф.

ընդ անդամներ ալ Արմենիայի մէջ, որ
եթէ Հայ եւ. ք. և հոգեւ. ք. հայու-
թեան օգտակար լինել, պէտք է
նախ հետաքրքրուինք հայենական
խնդիրներով, ուսումնասիրենք Հա-
յաստանը և անոր դրութիւն, անոր
հիւանդութիւններ և այդ հիւան-
դութիւնների դեղերն, և այնուհետեւ
պիտի կրնանք հասուն դատողու-
թեամբ ծրագիրներ կազմել մեր հայ-
րենիքի օգտակար լինելու համար:

Այդ ուսումնասիրութեան լաւ ա-
ռաջնորդներ կրնան լինել անմահ
Բաթիկի գրած հայրենասիրական
գիրքերն:

Ն. ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ

ՊԱՐՍԻՑ ԵՄԷԻ ՖԵՐՄԱՆԸ

ԱՌ ՎԵՀ. ԿԱՌԱՂԻԿՈՍՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Պարսկաստանի եւ Հնդկաստանի Ա-
ռաջնորդ Դեր. Գրիգորիս եպիսկոպոս
Վեհ. Կարողիկոսն Էջմիածին կանգնած
լինելով, Թիւրքմեն անցած ժամանակ
Պարսից Վեհ. Շահին ներկայացրէ Լր.
Ոսկեղորայքեան միջոցին Սրբազանը խնդ-
րած Լր Վեհ. Շահին որ մի պատուանշան
դրէ Վեհ. Կարողիկոսին իւր ձեռքով:
Վեհ. Շահը հաւանած Լր: Սրբազանը
յատուկ մի խնդրագրով ալ կրկնած Լր
նոյնը, խնդրելով միանգամայն իւր, իւր
պապաւորի եւ մի ուրիշ անձի համար
ալ պատուանշաններ, ինչպէս նաեւ Ար-
քանի գանձին Թիւրքմեն Հայ վարժարա-
նին պարգևատրած տարեկան 200 բումա-
նին վրայ աւելցնել 100 բուման եւս եւ
Ն. Չուղայի վարժարանին պարգևատրած
տարեկան 100 բումանին վրայ աւելցնել
100 բուման (1) եւս: Վեհ. Շահը այս բո-
լոր խնդիրներ կատարելով, Վեհ. Կար-
ողիկոսին համար տուած աղամանդեայ
Թիւրքմեն Հիւանդան պատուանշանին նետ
(որ միեւնոյն պատուանշանն է ինչ որ
Շահը դրկած Լր Հառվմի Պապին), դրկած
է նաեւ մի Փէրման որի բարգմանու-
րիւնն տեսնելով Տիգրիսի Արձագանքին
մէջ, կարտապէս պատեղ իբր մի գր-
ուած, որ բ. իւր ոմի եւ բ. դրկողին
ուստացողին անցնած բարձր դիրքերին
պատմաւոր բառական հետաքրքրական է:

(ՏԵՂԻ ԿՆՔՈՑ)

Յիսուսի առաքնութեանց ժա-
ռանդորդ և հրեշտակապետաց դա-
ռակից Սրբաշնագոյն Մովսէս, գե-
րագոյն գլուխ Ս. Էջմիածնի և զե-
կավար երկրագործիս ամենայն Հայոց,
մտովմեք Ձեզ յաւիտեան մնալ ընդ
հովանեաւ Ամենաբարձրելոյն:

Ի վկայութիւն Մեր արքայական
բարեհաճութեան և մահրմութեան
առ Ձեր Սրբազնութիւնը, որ տո-
գորում էք պետական բարձր ըզ-
գացմունքներով, որ ընծայած էք Ձեր
բովանդակ կեանքը քահանայապե-
տական խնամքից յանձնուած բոլոր
հայրազեան հօտի կատարելութեան
և մանաւանդ բարոյական զարգաց-
ման և շինութեան, Մենք հաճեցանք
և լիովին արդար ու պատշաճ դա-
տեցինք երեւելի կացուցանել Ձեր
Սրբութիւնը, Մեր առանձին շնորհքի

(1) Մէկ թումանը գրէթէ 12 Փրանգ է:

և յատուկ բարեհաճութեան արտա-
յայտութեամբ առ Ձեզ:

Ուստի շնորհում ենք Ձեզ Մեր
ազատանդեայ կենդանագիրը, որ ա-
մենաառաջնակարգ պետական պաշ-
տօնեաների պարգևատրութեան
բարձրագոյն նշանն է, և առաքել
Ձեզ այդ ի ձեռն դերապատիւ և մե-
ծարելի հովուին Պարսկաստանում և
Հնդկաստանում բնակող Հայոց Գրի-
գորի, որ յայտնի է իւր պարկեշտ
վարքով և կատարեալ բարեմտու-
թեամբ:

Այս արտաքին պատու նշանը թող
Ձեր Սրբութեան առջեւ յայտարար
լինի Մեր թանկագին ուշադրութեան
և սրտագին հաճութեան առ Ձեր
անձնաւորութիւնն և միանգամայն
քաջալեր Ձեր հանդերձեալ բարեբար
գործունէութեան:

Մի մօռնաք Մեզ Ձեր աջովք
շերի մէջ. իսկ Մենք մտովմեք էինք
և մտովմեք ենք Ձերը Սրբութեան
կալ և մնալ օգործութեամբն Աստու-
ծոյ Հովուպետ և զեկավար Հայաս-
տանեայ եկեղեցոյ:

Շէվուալ ամիս 1305 թ. (1888):

ՎԵՀ. ԿԱՌԱՂԻԿՈՍՆ Ի ՏՓՂԻՍ

Տիգրիսի «Արձագանք»-ին սեպտ.
27 (9 հոկտ.)-ի թուին մէջ կը կար-
դանք հետեւեալներն:

Այս շարժման ընթացքում բազմ-
են ունեցել ներկայանալու Նորին Վե-
հափառութեան Մովսէս և Կովստի-
կոսին հայ հասարակութեան ներկա-
յացուցիչները, օտար ոչնտութեանց
հիւանդանները և հայադղի պաշ-
տօնեաները:

— Ամսոյս 24-ին պատիւ ունեցան
ներկայանալու Նորին Վեհափառու-
թեանը Կովստի կառավարչապետի
օգնական գեներալ-ադիւտանտ Շե-
րեմետիւմը, ուստաց արտաքայ կարգի
գեպան Թեհրանում գեներալ Դու-
գորուկովը, Նորին Կայսերական Մե-
ծութեան սենեկապետ իշխան Շէր-
վաշիճէն և Կովստի ուսումնարանու-
կան շրջանի հոգաբարձու Եմեօփիկն:

— «Մշակ»-ի մէջ կը կարդանք որ
Ամենայն Հայոց Վեհ. Կովստիկոսն
Մովսէս Ա. արժանացեր է Տիգրիսի մէջ
Ռուսիայի Չարին և Չարուհուն ա-
ռանձին ունեցելութեան: Մանրա-
մանութիւններ չկան:

— «Մշակ» կը գրէ թէ Վեհ. Կա-
թողիկոսը՝ Թիֆլիսէն Էջմիածին վե-
րադառնալէ յառաջ պիտի այցելէ
Բագու քաղաքին: «Յրեւելք» ալ կը
գրէ թէ Վեհափառը մտադիր է այ-
ցելել Բագուի մէջ Պարսից Տահին Ռուս
լրագիրներ կը գրեն թէ Պարսիկներ
կրօնական դուրը անցածները Էջմի-
ածին երթալով այցելու է Վեհ. Մա-
կար կաթողիկոսին, շատ գոհ եղեր է
գտած ընդունելութենէն և ըսեր է
թէ Հայերն և Պարսիկներն իրար
հետ համերաշխութեամբ վարուին
երկուքն համար ալ օգտակար է:

Քաղաքական պատճառներով բանտար-
կուած Հայերն:

Ուրախութեամբ կիմանանք որ
Վանի մէջ երկար ժամանակէ ի վեր
բանտարկուած Մեծ. Պրն. Կարապետ
Նաթանեան որ Վանի ամենէն պատ-
ուաւոր հայ բնակիչներէ մին է, վեր-
ջապէս արձակուել է բանտէն:

Փափաքելի է որ Թիւրք կառա-
վարութիւնն միւս բանտարկուածներ
ալ մինչեւ այժմ կրած չարչարանք-
ներն բաւական համարելով, ազա-
տութիւն տար իրենց:

Մինչեւ այժմ գեւ. ոչ մի յանցանք
ապացուցուած չէ իրենց վրայ ըստ
օրինի և ներկայացուած վտտներն
հաստատ հիմ չունին: Պրն. Գարեգին
Բաղէշեանի հաղցաքննութիւններն
ցոյց տուած են ամեն անգամ թէ ինք
բնաւ տեղեկութիւն չունի իւր հաս-
ցեով Ռուսմանիէն դրկուած համակէն
և թէ մի թշնամու չինած կեղծ նա-
մակ է այդ, իրեն մնաւ հասցենելու
համար: Այսու ամենայնիւ, տեղական
իշխանութիւններն որ իրենց համար
իրը մի որոշուած դրութիւն հրահանգ-
ատացած են չնչին ստիժներէ օգուտ
քաղել ճշշելու համար Հայերն, հա-
ճոյք կղզան տակաւին երկար ժա-
մանակ բանտերի մէջ չարչարելէ խեղճ
հայ երիտասարդներն:

Ձերբեկներն Հայաստան կը դրկուին

Ապրիլի ցեղէն 370-ի չափ Ձեր-
քէանք Սուլթանի հրամանով կը
զրկուին Վանի նահանգին մէջ Հէք-
քեալի կողմերը, Նեաւորական Ա.
սորիներն և Վանի Հայերն մէջտեղ
բնակութիւն հաստատելու համար:

Կարծես թէ բաւական չէին այդ
կողմեր գտնուող աւաղակարայ
Քիւրդերն, Ձերքէններն ալ կը զր-
կուին այժմ այնտեղ: Բ. Գուրը որ
Պէրլինի գաշնագրի ճկող յօդուածին
համեմատ պարտաւորութիւն ստանձ-
նած է անյապաղ ազատելու Հայերի
կացութիւնը Ձերքէններն և Քուր-
դերն գէտ և այդ նկատմամբ պար-
բերապէս տեղեկութիւններ տալ եւ
բողական տէրութիւններն, հրա-
պարտապէս կարհամարհէ իւր ըս-
տանձնած պարտաւորութիւն և ըս-
տորադրած գաշնագիր և եւրոպա-
կան տէրութիւններն ալ ուշադրու-
թիւն չեն դարձուներ բնաւ գաշնա-
գրին Աւիտի վերաբերեալ յօդուած-
ներն զի այդ կողմէ վրեժք անհան-
գոտացուող ժողովուրդ չկայ:

— 80 տուն չէրքէն գաղթական-
ներ եւս որոնք կը բնակէին առժա-
մայէս Ազրեանուպօլիս Գէշան գա-
ւառակին մէջ, Բ. Դրան կարգադ-
րութեան համեմատ Հայաստան պի-
տի դրկուին տեղաւորուելու համար:

ՆԱԾԵՑԻՔ ՀԱՅԵՐԻՆ

Ամերիկայի «Նիւ-Եորք Թայմս»-ը
բազմի հսկա 8-ի թուին մէջ այս վեր-

նագրի տակ կը կարդանք Այլանիէն (1
դրկուած հսկա 7 ամսութիւ հետեւ-
եալ հեռագիրն:

«Ամերիկայի մէջ Հայերի շահերը
պաշտպանելու համար կազմուած «Ա-
մերիկայի Հայկական Միութեան ըն-
կերութիւն»ը (Armenian Union As-
sociation of America) որի կեդրոնն
է Նիւ-Եորք քաղաքին մէջ, պաշտո-
նապէս իբր ընկերութիւն ճանչցուե-
ցաւ Նահանգին Քարտուղարութեան:
Ընկերութեան ներկայացուցիչներն են
Պօլոս Յակոբեան, Պօլոս Քուրեան և
Յովհաննէս Ս. Թուշանճեան:»

ՋԵՐՄԱՊԵՍ ԿԸ ՇԵՐՔՆԱՐԵՆԻ
«ԱՐՄԵՆԻԱ»-Ի Դ ՏԱՐԵՇՐԱՅԻՆԸ

Դործ մը, մանաւանդ երբ գրա-
կան ու հրապարակային է, իր ազ-
դեցութիւնը աւելի կը գործէ յայն-
ժամ, երբ ոչ միայն դրութեան նիւթն
այլ և հեղինակը ծանօթ է ժողովուր-
դին իր անցեալ կեանքով ու իր ան-
կեղծ գործունէութեամբ:

Արմենիայի խմբագրին մօտ 20 տա-
րիէ ի վեր ազգային զանազան շրջա-
նակներէ մէջ ինքնօգնութեամբ միայն
կատարած դերը վաղուց ինձ անձա-
պէս ծանօթ, և անշուշտ անոնց ալ
որք միշտ ազգային կեանքով դառ-
ղած են, ոչինչ կասկած, տարակոյտ
չձգեր երբեք իր անձնական անկեղ-
ծութեանը վրայ, այլ իր հրապարա-
կային հրատարակութիւնը աւելի ազ-
գու, աւելի ներգործող կրնէ ժող-
ովրդեան օրտին: Ժողովրդեան օրտին,
որ լաւ կը ճանչէ ու կրնարէ իր ճա-
շակին յարմար տրուած բարոյական
անունը:

Արմենիայի առաջին շրջանին՝ Հա-
յաստան էի, ու մեր Բ. քաղաքի մէջ
աւելի քան քսան բաժանորդ գրուած
տեսայ: Բան մը՝ որ նորանշան էր մին-
չեւ ցոյն վայր մեր քաղաքի համար.
անցայ Յարպու, մօտէն շօշափեցի մեր
պանդուխտ եղբայր պաշտպաններն
ու դժգոհ մնին. «Ն», ինչ զարմա-
նալի փոփոխութիւն, ինչ տարօրի-
նալ յեղաշրջում: Եթէ որ Արմենիայի
ազգային բարոյական անունը ընդու-
նած է, բոլորովին նոր մարդ եղել,
կերպարանափոխուել է: Եթէ, աչքովս
տեսի ու գիտակցութեամբ կը վկա-
յեմ թէ Արմենիա մեծ, խիստ մեծ
ցնցում տուած է գաղթական ու
պանդուխտ Հայութեան: Արմենիա իր
սրբազան անունովն՝ Հայ սրտին թե-
լեւուն շատ զգայուն հնչած է. զար-
թուել է քնած ու թմրած ժող-
ովրդին, տուել է նորան խորհելու
պաշար ու խօսելու նիւթ. ահա գործ
մը, որ իրական սահմանին մէջ մեծ
գործունէութիւն կը նշանակէ, Վա-
հագանեան, որ լսկ իր գրամի ու

(1) Այլանիէն Միացեալ-Նահանգների
նաւահանգիստ քաղաքներէ մին է Նիւ-
Եորքի նահանգին մէջ, Հիւսիսային գետի աջ
եզրը, Նիւ-Եորք քաղաքէն 230 քիլոմէթր
հեռու գէպի հիւսիսարեւմուտ: ԽՄԲ.

բացուի գտնելու և պատժելու հա-
մար այդ պատապարտելի գործի հե-
ղինակներն որոնք կը կարծուի թէ 3
գինովներ էին որոնք նոյն գիշեր այդ-
փողոցի մէջ երգելով և աղմուկ բար-
ձրացունելով կանցնէին առաւօտեան
ժամ 3ի ատեններ և կամ թէ մի քա-
նի ստահակներ եղած լինելու են։
Այսու ամենայնիւ արժանաւան հիւ-
պատողը այդ բացարարութեամբ գոհ
եղած չէ և կը կարծուի որ այժմ այդ-
խնդիր պիտի կրնայ կարգադրուիլ
արտաքին գործերի նախարար Պ. Կոպ-
լէի և Փարիզի արժանական դեսպան
Պր. Միւնսթէրի մէջ բանակցութեան
առարկայ լինելով։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Այսօր տեղի ունեցած
ուրբաթ օր Հոսովմէն մեկնելով, կիւ-
րակի առաւօտ հասած է Բոճառու։
Մեկնած ժամանակ Խառնի Ում-
պէթը թագաւորէն շատ սիրալիր
կերպով բաժնուած է։ մի քանի ան-
գամ իրար ողջագուրած են։

— Թուրքի աշխարհը մի հը-
րովարտակ հանած էր որով ֆրանսե-
րէն լեզուն պարտաւորիչ կը լինի Թու-
րքի գաղութներէն մէջ և բոլոր դըպ-
րոցներն Պէյլուքեան հսկարութեան
տակ կը գրուին։ Խառնի Ում-
պէթը իր իշխանի հիմունքով քա-
րէթիսիսիօն կոչուած հին օրէնքներէն
վրայ որոյ համեմատ առանձնաշնոր-
հումներ ունին օտարներն Թուրքի
մէջ, չուզէր ճանչըր այդ հրովարտակ։
Այդ պատճառով խառնի Ում-
պէթը իր իշխանի կողմէն իրենց
մէջ ծագած վէճը դեռ չէ վերջացած,
թէ եւ լոր եղած է որ Թուրքի աշ-
խարհը ստիպուել է բարեփոխել
իւր արդէն հանած հրովարտակն։

— Ռուսիոյ մեծ-գութներն, Սեր-
գիոս և Բալաս, հոկտ. 19ին հասած
են Դաշիքէ։ Խառնի իրենց կրտսե-
րէն երկաթուղու կայարանը։ Տեսակ-
ցութիւնը շատ մտերմական եղած է։
Ֆրանսացիներէն և Յոյներէն շատեր
յարգանքի համար դրօշակ պարզեր
են նոյն օր իրենց տան առջեւ։

— Լորտ Տըֆրինը «Մարքիզ Տըֆ-
րինի և Սելաի» ակադեմիոյ անդամ է։

ՄԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Grand almanach français illustré, publié
par le Musée des Familles. Un fort vol, grand in-8,
broché 1,50 franco 2 fr. Relié, 2,50 franco 3 fr. Li-
brairie CH. DELAGRANGE, 15, rue Soufflot, Paris.

Le Grand almanach français illustré pu-
blié par le Musée des Familles pour 1889 est un
magnifique volume de 416 pages, grand in-8, impré-
mé sur papier teinté, qui constitue d'ailleurs mieux
un ouvrage de salon et de bibliothèque qu'il ne forme
en réalité une véritable bibliothèque encyclopédique
en même temps que le plus complet des annuaires
et des calendriers.

A chaque jour de l'année est consacrée une page
spéciale où se trouvent non seulement toutes les in-
dications chronologiques et astronomiques indis-
pensables, mais l'ensemble le plus varié de récits,
d'études, de fantaisie, d'anecdotes, de recettes, ac-
compagnés de superbes illustrations qui en relèvent
l'intérêt. Nos conteurs les plus célèbres, les plus
aimés, y sont représentés par quelque une de leurs
œuvres les mieux réussies illustrées par les meilleurs
dessinateurs. La science, l'histoire naturelle, l'his-
toire proprement dite, la géographie, les voyages,
les choses humoristiques de la plume et du crayon,
les jeux d'esprit, les notions utiles, les procédés
usuels s'y entremêlent sans cesse et composent la
mosaïque la plus variée qui se puisse imaginer;
à travers le tout enfin sont disséminés les curieux

tableaux de l'oracle des Familles, sorte de Calchas
fantaisiste toujours de bonne humeur et de bon
conseil qui va certainement jouir d'un grand crédit
auprès des possesseurs de l'Almanach auquel il
communiqua un caractère tout particulier.

Si nous ajoutons que ce recueil, qui est un livre
de luxe dans la plus réelle acception du mot, est mis
en vente au prix réduit du moindre volume ordi-
naire (1 fr. 50) nous pouvons prédire qu'un immense
succès et du meilleur aloi attend le grand al-
manach illustré que le Musée des Familles publie
pour 1889 et publiera désormais chaque année dans
les mêmes conditions.

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՅԻ ՄԸ (Եւրոպայի
մէջ բնակած մի Հայի Հայաստանի վը-
րայ արած խորհրդածութիւններովն
կը սկսի և մի Անգլիացու բերնով կը
պատմէ Երեւանցի մի հայ աղջկան
հաստատամտութիւնը մահմէտական
կրօնը ընդունելու և իր հայ նշանա-
ծի հաւատարմի միալու համար),
50 սանթիմ։

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ (Հայ գիւղացիների
բուն վիճակը որ շատերն անծանօթ
մնացած է, ուսումնասիրելու պէտքը
կը ներկայացունէ), 20 սանթիմ։

Գ. ՍԱԼՄՈՍ ԻՄՐԱՅԷԼԻ (Հայաստանի
աղաւորութեան ցանկացող մի Հայի
մաղթանքներն և մտածումներն են
Սալմոսի ոճով գրուած), 40 սանթիմ։

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

Դ

Ա Ջ Ա Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն
ՊՈՒԼԼԱՐԻՈՅ

ԵՒ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ
ՊՈՒԼԼԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏՈՅ

Աշխատադրեաց
ՄԱՐՏԻՉ Ս. ՓՈԹՈՒՆՆԵՐԵՅՍ
Վերաբեր ի Բաւառոգ

«Առանց արեան աղաւորիւնի զկայ»
ԼԻԿՈՅ ԲԱՐԱՎԷԼՈՅ

1888

Պրն. Մ. Թիւթիւնճիֆի գրած
«Պալլարիտի աղաւորութեան պատ-
մութիւն»ը ուր Արմենիայի Դ տարե-
շրջանի «Բանասիրական» բաժնին մէջ
մաս առ մաս հրատարակուած է,
այժմ առանձին տեսարկով ևս հրա-
տարակուեցաւ, աւելի եւս տարածե-
լու համար հայ ժողովրդին մէջ։ Հը-
րատարակիչն Մ. Փաղմուզաբեան, իր
կողմէ եւս մի յառաջարան գրած է
այդ տեսարկի սկիզբն, ցոյց տալով
յեղափոխական մարքերի տարածման
անհրաժեշտութիւնը հայ ժողովրդին
մէջ։

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագրա-
տանն ի Մարտէլ և կամ Պրն. Մ.
Թիւթիւնճիֆի քով ի Ռուսոնոգ։
Դինն է 1 ֆր. և 50 սանթիմ, վա-
տի ծախքն միասին հաշուելով։

ԾԱՌՈՒ ԳԻՐԻՔԵՐ

Հեռուեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով։

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք
չղրկուի։

Գ. Աբովեանց—ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԻ ՊԱՏՄՈՒ-
ԹԻՒՆ. (Ամեն Հայի համար անհրա-
ժեշտ պարտք է իմանալ իւր աղբի
պատմութիւնը, գիտնալ թէ ինչպէս
սկսեւ իւր աղբ, ո՞րտեղ ունեցեւ
է իւր հայրենիք, ինչպէս եկեւ հա-
սեր է մեր օրեր, ո՞րոնք եղած են
իւր երջանկութեան և իւր թշուա-
ռութեան պատճառներ են։ Դեռորդ
Աբովեանց որ Տիգրիսի Ներսիսեան
վարժարանին մէջ Հայոց պատմութեան
ուսուցիչ էր, գրած էր այս «Համա-
ռօտութիւն Հայոց աղբի պատմու-
թեան»ը որ մինչև այժմ երբորդ ապա-
գրութեան արժանացած է։) 2 ֆր.

Գամառ. Բաքիպա — ԲԱՆԱՍՏԱՄԲԱՊՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐ. (Աղբային առաջնակարգ
բանաստեղծ Ռ. Պատկանեանցի աղա-
տաշուհ և հրահանգիչ բանաստեղ-
ծութիւններն կը պարունակէ. սկիզբն
գրուած է հեղինակին պատկերը),
2 ֆրանգ։

ՍԻՍՈՒԱՆ կամ Համապատում
հայկական Կիլիկիոյ. Հ. Ղեւնդ. Այի-
շանի այս հրաշակերտ՝ ոչ միայն ա-
մենամեծ պատիւ կը բերէ բաղմահը-
մուտ հեղինակի հայրենադրութեան
և հայրենասիրական զգացման, այլ
և մեծ պարծանք է ամբողջ հայու-
թեան համար որի փառաւոր յիշա-
տաններն տեսարկներն մէջէն և դա-
րուոր փոշիների տակէն դուրս բերել
յաջողած է։ Կիլիկիոյ, մեր վերջին
թագաւորութեան օրոնն ու գերեզ-
մանը, ներկայացուած է այս գրքի
մէջ իւր ամեն մանրամասնութիւննե-
րով։ Ընթերցողը կը գտնէ այնտեղ
պատմական, աշխարհագրական, տե-
ղագրական, բնափոփական ևն. ևն.
հին ու նոր տեղեկութիւններ, հայ
թագաւորներն հրովարտակներ, իշխա-
նաւարական, գաղաւթարական ևն. հե-
տաքրքրաշարժ ծանօթութիւններ ու
րոնք Այիշանի պէս բաղմահմուտ մի
անձի ուսումնասիրութեան և խու-
ղարկութիւնների արդիւնքն եղած են։
Հայ գրականութեան մէջ երեւցած
այդ հրաշակերտ որ հայրենասէր
վարդապետին Հ. Ղեւնդ. Այիշանի
ճարտար և անխնայ ձեռքովը կանգ-
նած է ցոյց տալու համար մեր Կիլի-
կեան թագաւորութեան փառքն ու
պարծանքը, արժան է որ զարդարէ
ամեն մէկ Հայի գրողարանը զի ամեն
Հայ իրաւունք ունի պարծենալու ա-
նով։

Դրքին սկիզբը կայ Վեր. հեղինա-
կին պատկերը։ Ամբողջ գործը բացի
մի ընդարձակ ներածութիւնէ, կը

պարունակէ 592 երկիջեան երեաներ։
Տպագրուած է ընտիր տեսակ թղթի
վրայ և ունի 235 գեղեցկագիծ պատ-
կերներ որոնք կը ներկայացունեն Կի-
լիկիոյ գեղեցկագոյն տեսարանները։
Ունի նաեւ Կիլիկիոյ աշխարհագրա-
կան նրբագիծ մէկ քարտէշը որ ա-
ռանձինն եւս կը ծախուի Արմենիայի
խմբագրատունը, ինչպէս նշանակուած
է յետագրեալ ծանուցումներին մէջ։

ՍԻՍՈՒԱՆի առաջնակարգ տեսա-
կը (լաւագոյն թղթի վրայ տպագ-
րուած և 15ի չափ գունաւոր պատ-
կերներով և պարզեւագիծներով) 55
ֆրանգ։

Նոյնը Բ կարգի (առանց գունա-
ւոր պատկերների) 40 ֆր.

Նոյնն ՀԱՄԱՌՈՑՈՒԹԻՒՆ (Այս
վերջին տեսակ որ 1883 թ. «Բաղմա-
վէպ»ի իւր վերջին եռամսեայ պրակն
հրատարակուած է, աշխարհագրա-
րկաւով քաղուածներ կը ներկայացու-
նէ ՍԻՍՈՒԱՆէն որ գրուած է գրա-
բար լեզուով—թէ և ոչ իւր թիւն և ան-
հատկանայի ոճով — և ծանօթու-
թիւններ կուտայ Սիսուանի պարու-
նակութիւններին վրայ այնպէս որ
զայն չունեցողին ցանկութիւնը կը
գրգռէ ունենալու համար և ունե-
ցողին ալ մի լաւ առաջնորդ կը լինի
այդ ընդարձակ աշխատութեան մէջ
գիտող աչքով շրջելու և հետազոտե-
լու համար։) 3 ֆր. 50 սանթ.

Գամառ. Բաքիպա — ԱԶԱՏ ԵՐԳԵՐ.
(Դամառ Բաքիպայի «Բանաստեղծու-
թիւններ»էն Ազատ Երգերի մտոր ա-
ռանձին տեսարկով տպագրուած),
20 սանթիմ։

Բաճախ—ԿԱՅՄԵՐ. Ա. և Բ. հատորներ.
Աղբային վիպագիր Պրն. Բաճախի
գործերն մէջ առաջին տեղը կը գրա-
ւեն ԿԱՅՄԵՐը։ Այս գիրքը կը ծանօ-
թացունէ ընթերցողը տաճկական և
պարսկական Հայաստանի գլխաւոր
տեղերն հետ, հետաքրքրաշարժ տե-
ղեկութիւններ կուտայ քուրդերի զա-
նազան ցեղերի և հայերի գրութեան,
վարքի և բարքի մասին։ Նա ցոյց կը
տայ այն ծրագիր որին պէտք է հե-
տեւին Հայաստանի մէջ գործել ու-
ղիւններն Մի խօսքով, թէ իւր աղ-
բային ընտիր վիպասանութիւն և
թէ իւր հայրենասիրական գործու-
նէութեան վարդապետարան և ծրա-
գիր, արժան է որ գտնուի այս գիրք
ամեն հայրենասէր Հայի տուն։

Դին Ա. հատորին 7 ֆր., Բ. հատո-
րին 8 ֆր. և 50 սանթիմ։ Երկու հա-
տորներն միասին գնողին 15 ֆր.։

ՏՆՕՐԵՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈԹՈՒՆՆԵՐԵՅՍ
Le Gérant : FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ.
Հայերն տպարան Մ. Գոթթուպիանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.